

نگاهی به بانکداری اسلامی

پدیدآورنده (ها) : ابراهیمی، آیت الله

اقتصاد :: نشریه بازار و سرمایه :: مرداد و شهریور ۱۳۹۲ - شماره ۴۱ و ۴۲

صفحات : از ۹۱ تا ۹۱

آدرس ثابت : <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1339218>

تاریخ دانلود : ۱۴۰۲/۰۳/۱۵

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

- نگاهی به وضعیت بانکداری اسلامی در جهان
- ویژه دانشجویان: نگاهی به ساختار بانکداری اسلامی و عملیات حسابداری قرض الحسنه
- پیوند فقه و بانک؛ نگاهی به پژوهش های اسلامی در عرصه بانکداری و اقتصاد: رقابتی علمی با جایزه ای یک میلیارد ریالی
- نگاهی اجمالی به نظام مالی در اقتصاد اسلامی و فلسفه وجودی بانکداری اسلامی
- اقتصاد اسلامی و نیم نگاهی به بانکداری اسلامی در ایران
- بررسی بانکداری اسلامی با نگاهی به جعاله بانکی
- مشکلات بانکداری اسلامی در ایران با نگاهی به تجربه مالزی
- فصل ابزارهای نوین (نگاهی به همایش بین المللی ابزارهای نوین مالی در نظام بانکداری اسلامی)
- نظریه و روش در علوم انسانی (نگاهی به رویکرد اسلامی و غیراسلامی)
- نگاهی به دوران پایانی اندلس اسلامی و بررسی علل آن

نگاهی به بانکداری اسلامی

آیت‌الله ابراهیمی
مدیر عامل بانک انصار

«مزدکارهای دفتری اعتبار دادن» که نوعی حق الثبت به حساب می‌آید؛ نوع دیگر، دریافت ودیعه مدت داری که پس از سررسید، صاحب اعتبار مقید می‌شود آن را در اختیار بانک قرار دهد و بانک با سپردن این ودیعه نزد بانک های داخل یا خارج، می‌تواند از سود حاصل از آن استفاده کند. بانک همچنین از سهم سودنسی، از موجودی‌های دیداری و نیز سرمایه‌ای شرکای خود بهره برداری می‌کند و درقبال خدمات بانکی، مثل انتقال وجوه از یک شهر به شهر دیگر، از مشتریان خود کارمزد می‌گیرد. یکی دیگر از دستاوردهای بزرگ بانکداری اسلامی توجه به زمینه‌های واقعی عقد قرارداد و پرهیز از هرگونه واقع‌گریزی و انتظارات بیهوده و مطالبه سودهای نامعقول است. نشانه این امر فرهنگ غنی دینی اسلام مبتنی بر قناعت و دوری از تکاثر است که فروشنده را از عقود مبتنی بر زیاده‌خواهی و انتظارات بیهوده برحذر می‌دارد. دراین رابطه می‌توان گفت که رکود اقتصادی و بحران اقتصادی ای که آمریکا دچار آن شد، نه تنها ناشی از تصمیمات نادرست اقتصادی بود، بلکه ریشه در ضعف‌های فرهنگی مادی‌گرایانه آن کشور نیز داشت. عدالت، انصاف، پرهیز از اسراف و تکاثر براساس فرامین الهی در زمره اصول لاینفک بانکداری اسلامی و حاکم بر عقود اسلامی است که موجب برکت و مانع رکود و سقوط ساختار اقتصادی می‌شود.

تحقیقات اخیر موسسات رتبه بندی غرب نشان می‌دهند که بانکداری اسلامی در حال رشد بوده و موسسات مالی اسلامی مسیر رشد را در این کشورها طی می‌کنند. بانکداران غربی که سالیان درازی را با پدیده بهره یا «ربا» در عرصه مالی و فایننس و رکودهای اقتصادی پی در پی سپری کرده‌اند با ظهور بانکداری اسلامی و با توجه به رشد روزافزون آن چشم به آینده بانکداری اسلامی دوخته‌اند تا از رهگذر حضور در بازارهای پولی کشورهای اسلامی بتوانند سهم سود مناسبی را به خود اختصاص دهند. در نتیجه این پذیرش و باامید به نوآوری‌های موجود در بانکداری اسلامی چشم‌اندازهایی نویدبخش از شکوفایی هر چه بیشتر صنایع بانکی، مالی و تجاری پیش روی ما قرار گرفته است. تقاضای فزاینده جهانی برای خدمات و ابزارهای مالی اسلامی، توسعه روزافزون صنعت بانکداری اسلامی را نشان می‌دهد. در حال حاضر تقاضا برای تأسیس بانک‌های اسلامی در سراسر دنیا رو به افزایش است و براساس آمارهای موسسات خدمات مالی بریتانیا اندوخته صاحبان حساب‌هایی که خواستار تسهیلات بانکی مبنی بر قوانین شرع اسلام هستند از ۲۰۰ میلیارد دلار به ۵۰۰ میلیارد دلار افزایش یافته و هر ساله نیز حجم این اندوخته‌ها ۱۰ تا ۱۵ درصد افزایش می‌یابد. باوجود این چشم‌اندازهای امیدبخش و غرورآفرین، بانکداری اسلامی را باید عرصه‌ای نوپا، سودآور و پاک دانست که نه تنها مهارت و تخصص در حوزه بانکداری و مالی را طلب می‌کند، بلکه آشنایی با مسایل شرعی و دینی و پرهیزگاری و باورهای قلبی و ملتزم بودن به اصول اسلامی همراه با نظریه‌پردازی‌های اقتصادی و بهره‌مندی از پژوهش‌های علمی از ضروریات آن است. امید است با چنین گنجینه‌هایی از معرفت و صلاح که ایرانیان به وفور از آن بهره‌مندند، هرروز بیش از پیش از بانکداری ربوی فاصله گرفته و به سوی بانکداری اسلامی گام برداریم.

بانکداری اسلامی به ساختار پولی و مالی ای اطلاق می‌شود که فعالیت‌هایش مطابق با قوانین و شریعت اسلامی است و خدمات آن براساس قوانین معاملات اسلامی و با فقه معاملات اجرا می‌شود. بانکداری اسلامی بر مبنای اصل تقبل ریسک شکل گرفته و بیشتر بر سرمایه‌گذاری در بخش‌های حقیقی اقتصاد تأکید می‌کند و همین امر آن را از بانکداری متعارف ربوی متفاوت می‌کند. مبنای بانکداری اسلامی، مشخص بودن مسیر مصرف منابع و نظارت بر این روند و درموردی تسهیم سودوزیان و به طور کلی تقبل ریسک به دلیل ورود به منابع پولی آن به بخش واقعی اقتصاد بوده و براین اساس، در بانکداری اسلامی، وجوه سپرده‌گذاران طبق موازین شرعی و حقوقی و در قالب عقود معین سرمایه‌گذاری می‌شوند. این نوع سرمایه‌گذاری از آن رو بر دادوستدهای ربوی و متعارف ترجیح دارد که ریسک‌پذیری در فعالیت‌های اقتصادی را به عنوان عامل پیش‌برنده امور اقتصادی و تجاری، مقرون به صرفه کرده و مانع کاهش میل به سرمایه‌گذاری از سوی قرض‌گیرندگان و کارآفرینان می‌شود. افزون بر این‌ها، بانکداری اسلامی انواع گوناگونی از رویه‌های مالی را برای رونق اقتصادی و امور فایننس مدنظر قرار داده که بانکداری متعارف از آن‌ها محروم و یا غافل بوده است. مهم‌ترین عنصر بانکداری اسلامی قرض الحسنه است که عاملی در جهت نزدیک شدن به رونق و عدالت اقتصادی، ریشه کن شدن فقر، ترویج اعتماد عمومی، بزرگداشت منزلت انسانی بوده و ده‌ها سودمندی اقتصادی و اجتماعی بر آن مترتب است. همچنین بانکداری اسلامی با عقود گوناگونی مانند مضاربه، مشارکت مدنی و حقوقی، فروش اقساطی، معاملات سلف، اجاره به شرط تملیک؛ استصناع، اوراق صکوک اجاره، جعله، مزارعه، مساقات و خرید دین، مرابحه، وکالت، سلم، ودیعه با ضمانت، استجرار، فروش پول نقدی معین و مشخص به مثل آن به صورت کلی در ذمه و مانند آن، موجب رواج تجارت و توسعه اقتصادی و گشایش عرصه‌های مختلف تجاری می‌گردد. از سوی دیگر بانکداری اسلامی جنبه‌های سلبی بسیار اثرگذاری دارد که براساس آن‌ها محیط تجارت و دادوستدهای مالی و فایننس به مکانی تجاری و در عین حال با رویکرد ارزشی تبدیل می‌شوند که در آن سعی می‌شود هرگونه پلیدی و ناپاکی مالی دور گردد. در این ساختار هرگونه معاملات مبتنی بر ربا، ارتشا، تلبیس، پولشویی، سرمایه‌گذاری‌های غیرقانونی و تولید محصولات و اجناس حرام، روابط اقتصادی مغایر با اخلاق اسلامی، احتکار، سوداگری، قمار، فساد و فحشا و هر معامله دیگری که به زبان مسلمانان و وهن اسلام و تقویت ساختار و اندیشه ربوی بینجامد، رد می‌شود.

در بانکداری اسلامی، بانک به عنوان واسطه میان صاحبان سپرده و گیرندگان تسهیلات، طبق قرارداد، درآمدی غیرثابت دریافت می‌کند. دریافت هزینه‌ای اندک از وام‌گیرندگان و ضمانت‌اصل سپرده‌های مشتریان خدمتی و مسئولیتی اجتماعی است که در عین درآمدزایی دارای تأثیرات و امتیازات غیرمادی نیز می‌باشد. این هزینه ثابت، با صرفنظر از سود و زیان فعالیت، جزو هزینه‌های جاری گیرندگان تسهیلات منظور می‌شود. در این خصوص می‌توان گفت که به‌طور کلی با دادن اعتبارات کوتاه مدت به مؤسسات مختلف، دوگونه درآمد کسب می‌شود؛ یکی درآمدهایی به عنوان